

7. Фізер І.М. Місця невизначеності у сюжетних конструкціях наративних текстів / І.М. Фізер; [за наук. ред. В. Моренця]// Філософія літератури. – К. : НаУКМА ; Аграр Медіа Груп, 2012. – С. 109–116.
8. Фізер І. Школа рецептивної естетики / І. Фізер; [за ред. М. Зубрицької]// Слово. Знак. Дискурс : Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів : Літопис, 1996. С. 261-262.
9. Ingarden R. Pro et Contra / Roman Ingarden // Journal of Aesthetics and Art Criticism. – 1970. – Summer. – P. 542-543.

УДК 821.161.2:82-311.6

МІФОПОЕТИЧНА СЕМАНТИКА ОБРАЗУ ЖІНКИ В ІСТОРИЧНИХ РОМАНАХ 50-60-х рр. ХХ ст.

Даниленко Л. В., методист РМК Бердянської РДА

Кравченко В. О., к. філол. н., доцент

Запорізький національний університет

У статті йдеться про роль жінок у міфологізації постатей Б. Хмельницького, М. Кривоноса, І. Богуна, М. Залізняка, І. Гонти, К. Розумовського, А. Головатого – героїв історичних романів про козацтво 50-х-60-х рр. ХХ ст.

Ключові слова: міф про козацтво, історичний роман, жіночі образи, видатні постаті, інтимні переживання.

Даниленко Л. В., Кравченко В. А. МИФОПОЭТИЧЕСКАЯ СЕМАНТИКА ОБРАЗА ЖЕНЩИНЫ В ИСТОРИЧЕСКИХ РОМАНАХ 50-60-х гг. XX в. / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье говорится о роли женщины в мифологизации образов Б. Хмельницкого, М. Кривоноса, И. Богуна, М. Залізняка, И. Гонты, К. Разумовского, А. Головатого – героев исторических романов о казачестве 50-х-60-х гг. XX ст.

Ключевые слова: миф о казачестве, исторический роман, женские образы, выдающиеся личности, интимные переживания.

Danylenko L.V., Kravchenko V. O. MYTHSCAL AND POETIC SEMANTICS OF A WOMAN IMAGE IN THE HISTORICAL NOVEL OF 1950-1960s. / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article discusses the role of a woman in the process of creating mythological images of Bogdan Khmelnytsky, Mykola Krivonys, Ivan Bogun, Maxym Zaliznyak, Ivan Gonta, Kyrylo Rozumovsky, and Antin Golovaty – heroes of historical novels about the Cossacks of 50-60s of the XX century.

Key words: the myth of the Cossacks, the historical novel, women images, outstanding personality, intimate experiences.

Здавна багатьом поколінням українців відчуття самоповаги й гідності дає міф козацтва. Козацтво – феномен в історії України. Це орієнтир для нащадків у визначенні шляху до відстоювання незалежності держави, плекання здорового, організованого суспільства. Вигадки й реалії навколо козацтва тісно зрослися, ставши потужним енергетичним ядром, яке живить міф. У сучасному суспільстві важливо грамотно й виважено репрезентувати українцям цінності та ідеї козацтва, осягнути глибину його змісту, пізнати формулу його буття та невмирущості.

Питання міфу козацтва, як одного з найбагатших складників духовного розвитку українського народу, всебічно вивчається науковцями. В основі проблеми закладено теоретичні підходи до пізнання власне міфу, його природи, функцій та структури. Концептуальними є праці О. Гриценка, Г. Грабовича, О. Забужко, Г. Касьянова, Я. Поліщука.

У художній рецепції козацького міфу мають вагу різні механізми відтворення найпотасмнішого, глибинно-індивідуального. У мистецькому арсеналі авторів знаходяться такі “своєрідні акценти міфологізування персонажа” [8, с. 11], які найпереконливіше висвічують сутність універсального героя на психологічному, духовно-естетичному рівнях, щоб захопити, вразити, а іноді навіть розчулити читача. Для цього в історичні романи активно вводяться жіночі образи – постаті дружин, наречених, коханок, соратниць героїв. Я. Поліщук наголошував, що жіночі постаті виступають у міфі “взірцем нового героя” [8, с. 11]. У контрастних художніх регламентаціях сили й слабкості, мужності й ніжності, воєнних потрясінь і домашнього затишку постаті історичних діячів проявляються в найрізноманітніших спектрах життєвих істин.

Метою статті є осмислення значення жіночих образів у міфологізації історичних осіб – героїв романів про козацтво 50–60-х рр. ХХ ст., зокрема “Карасунський Кут” С. Добровольського, “Гетьман Кирило Розумовський” М. Лазорського, “Хмельницький” І. Ле, “Гайдамаки” Ю. Мушкетика, “Переяславська рада” Н. Рибак, “Побратався сокіл” М. Сиротюка. Для виконання мети ставимо такі завдання: проаналізувати

авторські концепції жіночих образів, показати питому вагу вимислу й домислу у вирішенні проблеми, охарактеризувати засоби характеротворення постатей.

Великий художній масив епопеї “Хмельницький” дав можливість І. Ле розкрити характер головного героя, інтерпретуючи тонкощі стосунків із дружинами. Відомості про закоханість і кохання, почуття обов’язку й самокаяття через власну розпусту розкодовують людське ество без зайвих переконань в абсолютній бездоганності. Хмельницький зображений як звичайний чоловік, що піддається чарівності й слабкості жінки. Письменник не приховав, а навпаки широко представив особливості шлюбів гетьмана: усі його три дружини, Ганна Сомківна, Гелена, Ганна Золотаренко, мали по два заміжжя. Усе ж Богдан Хмельницький цінував душевні якості жінок і був підвладний пристрасті.

У художньому представленні першого шлюбу Хмельницького з Ганною Сомківною помітні ті риси, які ніби й підтверджували сімейне щастя, однак і ставили під сумнів Богданову вірність та відвертість. Автор неодноразово нагадував, що Хмельницький жалів Ганну ще з тих пір, коли вона залишилась сиротою, а потім і вдовою. Будучи одинаком, довго поневіряючись у полоні, „стомившись душою і тілом” [3, с. 293], шукав затишку й спокою, Ганна ж “щебетала без угаву чи й мовчки дивилась на нього закоханими очима” [3, с. 294]. Саме “ширість і... покора” дружини найбільше були потрібними Хмельницькому. В образі Ганни Сомківни втілено важливу жіночу цінність – бути відданою чоловікові: “Жити ним, своїм Богданом, – в тому й була вся Ганна” [3, с. 348]. Проте Хмельницький любив іншу – Ганну Золотаренку, “дівчину з подніпрянського хутора”, сестру полковника Івана Золотаренка. І. Ле художньо виявив роздвоєність натури історичного героя, закладену на протистоянні обов’язку, буденності з усвідомленням потягу до справжньої любові. Боротьба почуттів та інстинктів призводила до нервових зривів: “Щось вередувало йому, дратувало” [4, с. 130]. Богдан Хмельницький не приховує ні в собі, ні перед товаришами своїх душевних поривань: “Дружина в мене... Поважаю, хороша вона мені, дітей виховує. Без неї й не мислю свого життя. Але для безсоння, для мрій і зітхань за молодістю зустрілась мені ще й твоя сестра...”, – зізнавався Івану Золотаренку [3, с. 402]. Письменник не засудив і не виправдав наміри та вчинки героя, а детально й точно обґрунтував глибокі почуття сильної особистості. Проникливо відтворено в романі тяжку недугу та смерть першої дружини, прискорену розбійним знищенням хутора Суботова.

У відображенні стосунків Хмельницького з Геленою письменник простежив дуалістичність образу жінки. Потрібно було представити її незвичайність, що підкоряла серця чоловіків, і водночас акцентувати увагу на підступності й зрадливості, адже ж шляхтанка, що за соцреалістичним принципом вказувало на однозначну ворожість інтересам України. І. Ле простежив, як у душі Богдана Хмельницького формуються дивні почуття до дівчини: від батьківської турботи (Гелена, залишившись сиротою, була годованкою Хмельницьких) до трепетної чоловічої любові, яка пробуджувала палку пристрасть, ревність, підозру. Автор домислив кілька сюжетних ходів, щоб проявити загострення переживань гетьмана: закоханість у Гелену Петра Дорошенка, спроба самогубства жінки, її ненависть до Мелашки (Богданової названої матері). Перенісши нервові потрясіння через Гелену, Хмельницький не виявляв ненависті, намагався зрозуміти її вчинки і навіть виправдати. Дізнавшись, що жінка втратила ненароджене дитя від Чаплинського, говорить: “Вона своїм безчестям, може рятувала не лише вітчима, а... й оцю волю цілого краю!” [4, с. 398]. Так автор міфологізував сутність героя-захисника, а не агресора. Постать Гелени в соцреалістичному вияві роману оповіть політичними інтригами, авантюрами, заради інтересів польської сторони. Вона зображена в центрі таємних перемов із польськими дипломатами, на тлі пожеж, сутичок, кровопролиття, утеч. Автор, з одного боку, звинуватив жінку (іронізуючи, називає “кумасею”), а, з іншого, увиразнив велику любов Хмельницького. Навіть пересвідчившись у політичній зраді (тілесну давно пробачив), той жаліє колишню дружину: “Шкода її... Кохання сліпить дівчину...” [4, с. 484]. У концепції образу шляхтанки закладено загрозу українсько-російському об’єднанню, до якого, мовляв, прагнув козацький гетьман.

У відтворенні третього шлюбу Хмельницького з Ганною Золотаренку поставлено акценти на за давнених стосунках, які логічно переходять у категорію особистого щастя. Останнє одруження гетьмана показано як логічний підсумок його особистих трагедій і непорозумінь. У художньому представленні урочистостей у день вінчання наголошено на двох принципових орієнтирах Богдана Хмельницького: сім’я й гетьманське урядування. Монументальне зображення весілля фіксує відповідні красномовні деталі, події, явища: козацький хор Чигиринського полку співав кантату благословення, усі козаки їхали на конях, Джеджалій та Богун “на перехрещених шаблях, застелених килимком, везли гетьманську булаву”, інші полковники везли “чужинські клейноди з перемог у минулі роки Богданового гетьманування” [4, с. 485]. І. Ле намагався довести, що Ганна Золотаренко – жінка, яка розділяла з Хмельницьким погляди на подальшу долю України, була надійно опорою і в господарстві, і в урядових справах.

Кожна із трьох жінок по-різному виявила натуру Богдана Хмельницького, звівши воєдино обов’язок, каяття, пристрасть, кохання. Використання матеріалу про особисте життя Богдана Хмельницького послужило авторові надзвичайно зручним інструментом для відтворення душевних рис і привабливості історичної постаті.

У романі “Гомоніла Україна” П. Панча окремими штрихами подано душевний стан Богдана Хмельницького як людини, здатної на інтимні переживання. В історичних джерелах його кохання з Геленою оповито інтригою. Письменники шукали виправдання вибору Богдана Хмельницького, намагалися показати в постаті полячки негативні риси, компрометуючу поведінку. П. Панч не вдавався до подробиць особистого життя персонажів, але зміг відтворити глибокі душевні терзання гетьмана: “При згадці про пані Гелену Хмельницький несподівано для себе зашарівся, але більше нічим не виявив свого настрою перед людьми, хіба що враз зробився балакучим і жартівливим” [7, с. 393]. Цим письменник виявив особливу майстерність у психологізації портрета, надав образу ліричності. П. Панч зосередив увагу на найважливішому, повно характеризуючи обстановку, події, стосунки героїв: “Висока, струнка, з приємним голосом, гордовито посадженою головою, панна Гелена всім подобалась, уподобав її і Богдан Хмельницький”. В інтерпретації образу коханої гетьмана автор репрезентував в основному риси чарівної жіночності, а не вишуканої харизматичності, що б могло пояснити невіддільний потяг козацького гетьмана до зрадливої шляхтанки.

Найінтимніші моменти життя Богдана Хмельницького в романі-хроніці “Переславська рада” пронизано пафосом українсько-московського єднання. Зізнання в глибоких почуттях до дружини й до Москви невіддільні: “Не шастило мені в житті, Ганно... А тепер ти тут... І Руська держава, народ руський іде на поміч...” [9, с. 569]. Н. Рибак упродовж усього твору доводить правильність вибору Богдана Хмельницького. Накопичення таких переконань переобтяжує сприйняття художнього матеріалу, служить дезінформаційним чинником, який штучно порушує закономірність історичного процесу.

Письменник художньо інтерпретував романтичні стосунки Хмельницького з Геленою, однак в аспекті соціалістичних канонів усе ж намагався переконати у ворожих намірах жінки, адже вона шляхтянка й була в руках політичних супротивників “ключем до серця гетьмана” [9, с. 575]. З ідеологічної позиції продемонстровано зізнання Гелени та її страту як закономірне явище в національно-визвольній боротьбі. Пригодницькі лінії, переплетення політичних колізій із любовними інтригами внесли в текст детективні мотиви. Однак відсутність півтонів, асоціацій, схематичність у зображенні інтимних переживань героїв призвели до нівелювання правдоподібності, однобокості в трактуванні історичного минулого.

Особисте життя Богдана Хмельницького справді сповнене інтригами, палкими почуттями, драматизмом і трагічністю. Достовірне використання реальних фактів дало можливість авторам створити незвичайні сюжетні ходи, оригінально подати внутрішній світ гетьмана, наблизити героя до читача.

Втілюючи авторську симпатію до Максима Кривоноса, І. Ле розповів про особисте його життя. Повідомлення про дружину й сина вибудовано на вигадці, відповідно образ козака наділено душевністю, моральною красою. Свідомо відстоюючи ідеї комуністичної системи, письменник вимислив образ жінки-соратниці: дружина Кривоноса Василина перебуває серед запорожців, бере участь у визвольній війні. Автор творчо розвинув версію про сина Кривоноса – Миколу Підгірського, який був батькові помічником у битві зі шляхтою.

У романі “Гомоніла Україна” П. Панча вдалою є творча вигадка про кохання Максима Кривоноса з Яриною. У цьому аспекті окреслено кращі моральні якості героя. Письменник торкнувся інтимних переживань закоханих, розповів про їхнє одруження, душевні страждання. У загостренні уваги на ніжних стосунках героїв висвітлено трагедію кохання – загибель Ярини. Через піднесене оспівування почуттів інтерпретовано душевну вразливість грізної натури Максима Кривоноса.

Проникливо інтерпретовано особисте життя Івана Богуна в романі “Хмельницький” І. Ле. Він ніжно ставиться до дружини, радіє народженню доньки. Письменник не забув втілити в образі Марти вірну соратницю, яка завжди поруч із чоловіком. Перебуваючи в обозі, жінка навіть стріляє у ворогів із мушкета. Богун підкоряється дружині, у їхніх стосунках підкреслено “рівність і побратимство” [3, с. 172], що промовисто характеризує ідею рівноправності жінки й чоловіка, активно репрезентовану в художній прозі соціалізму.

У художньому виявленні особистого життя Максима Залізняка (“Гайдаки” Ю. Мушкетика) охарактеризовано глибокі почуття, яскраво проілюстровано вчинки. Імовірно, що в образі героя втілено авторські переживання. Оригінально вибудовано сюжетну лінію кохання Максима з Оксаною Черемшиною. Дівчині доводилося більше чекати свого обранця, ніж бачитися з ним, а той все не наважувався створити сім’ю. Сюжетну лінію особистої долі героя увиразнено трагізмом – Оксану закатували шляхтичі. Максим важко переживав психологічну травму: “Подумав, що з Оксаною закінчується й сам” [5, с. 440]. Морально зломлений, він фанатично продовжував боротьбу. Такий художній хід посилив драматичну напруженість у трактуванні дійсності. Пізніше, уже в 90-х рр. Ю. Мушкетик зазначив: “Історія кожного народу крута й терпка, однак наша – гіркіша за полин. Може, через те на сторінках українських історичних романів... не гуляють веселі мушкетери й рідко віддають в офіру свої життя прекрасним обраницям безпечні лицарі, подібні до Айвенго, вони офірують його товариству, Батьківщині” [6, с. 2]. Авторську версію про інтимне життя Максима Залізняка органічно вплетено в сюжетну канву роману, і сприймається вона достовірно.

У “Гайдамаках” прокоментовано особисте життя Івана Гонти. З історичних джерел відомо, що Гонта був одружений. Ю. Мушкетик зауважив, що той поважав дружину й мав сина і чотирьох дочок: “Гарні всі – у батька вдалися” [5, с. 455]. М. Сиротюк констатував ті ж відомості про історичного героя, наголосивши на його трепетному ставленні до родини. Художні концепції образу обох авторів тяжіють до реалізму й суперечать шевченківському “гротескно-романтичному” міфу про вбивство Гонтою синів-католиків.

Вагомий пласт особистого життя героїв, як вияв їхньої глибокої сутності, інтерпретовано в романі “Кирило Розумовський” М. Лазорського. Описуючи стосунки гетьмана з дружиною Катериною Нарішкіною, автор зосередив увагу на взаємоповазі, не вдаючись до розкриття інтимних переживань. Наголошено, що пошлюбili молодих за велінням імператриці Єлизавети. Згадується кохання юного Кирила з версальською панною Єленою. Ті стосунки налякали саму царицю, тому швидко Розумовському була знайдена пара. Будучи одруженим, Кирило дізнався, що його Єлена – то маркіза Дентевіль-Орлик з відомого українського роду Орликів, ворожого Московії. Автор не загострив увагу на внутрішній боротьбі, відчайдушних учинках, що могли виявитися з цього приводу в обманутого чоловіка. Навпаки, Кирило бездієвий у колізіях особистого життя, усі виклики долі сприймає як належне. Загострення подій, інтриги створюють відповідне тло для виразного представлення персонажа.

У моделюванні образу Олексія Розумовського важливу роль відіграло художнє осмислення його особистого життя. Тут переважає емоційний аспект, що виявляється в загострених конфліктах, кульмінаціях, трагічній розв’язці, ліричних роздумах. М. Лазорський вигадав вражаючу історію кохання Олексія з Яриною – дівчиною з хутора Лемешів, яку той покинув, “обмоскалившись”, але не забув до кінця своїх днів. Художній вимисел про красиве, але драматичне кохання має свою структурну цілісність, є контрастом до розгортання життя в Петербурзі. Вигаданий образ Ярини – найкращий у романі за глибиною розкриття та смисловою наповненістю. Дівчина незвичайної краси, з гострим розумом, гордою натурою уособлює трагічну долю України, яка потерпає від свавільного імперського втручання. Пророчими є слова Ярини: “...Олексієчку, не їдь... чує моє серце, що не вернешся: відтіть ніхто не вертає! З Московщини назад усі шляхи заросли тернами” [2, с. 21]. Кохання з Яриною, таємне одруження з царицею Єлизаветою й народження доньки – ці події вибудовують окрему сюжетну лінію і є важливими компонентами твору в осягненні образу Олексія Розумовського. В інтригуючій сюжетній лінії роману втілено трагічну проблему України – втрату кращих представників молоді, ламання Московією інтелекту, духовності, культури українців. Постає Ярини є втіленням високоморальних якостей українців, своєрідним архетипом – ідеєю, що живить міф, сконцентровує вічні істини християнської моралі – честь, совість, всепрощення. Енергетика образу Ярини протистоїть не лише злу, заподіяному особисто їй Олексієм, а й занепаду вольового духу в усій козацькій Україні.

Для всебічного представлення образу Антіна Головатого багато уваги його особистому життю приділив С. Добровольський. У канву роману органічно вписано розповіді про дружину Уляну Григорівну, яка тримала господарство, виховувала дітей, хоча часто хворіла. Троє їхніх синів мали добру освіту, захоплювалися життям козаків. Велику увагу надано трагічній долі доньки Головатого, Марусі, вихованій та розумній. Вона добре співала й зналася на музиці, однак через невдале кохання наклала на себе руки. У художньому осмисленні суперечливості образу подано особисті душевні переживання, сімейну трагедію – втрату дружини. Уляна Григорівна народила мертвого сина й померла після пологів. Антін Головатий важко переживав горе: “Кілька днів ходив він немов у тумані, гублячись у гадках, як тепер даватиме лад усьому своєму добру” [1, с. 67]. Отож, у формуванні міфу про Антіна Головатого значну роль відіграє дослідження стосунків у сім’ї, вболівання за долю дітей, пошани до дружини. Письменник симпатизує герою, пояснює глибокі переживання людини, яка усвідомлювала, що більшу частину життя присвячує громадським інтересам та військовій справі, ніж найближчим людям.

Отже, художнє виявлення жіночих образів в історичних романах є важливим засобом психологізму портретів героїв – представників козацтва. Особливої ваги письменники надали реальним жіночим постатям, які відіграли певну роль у житті Б. Хмельницького, К. Розумовського, А. Головатого. Для глибшого розкриття внутрішнього світу, моралі та прагнень М. Кривоноса, І. Богуна, М. Залізняка, І. Гонти (про їхнє особисте життя відомостей майже не збереглося) жіночі образи вигадано, у канву романів уведено лірико-драматичні ходи. Інтимні стосунки персонажів викладено з метою окреслення їхніх кращих рис, ідеалізації провідників нації. Типи жінок у міфічному представленні різні. Одні уособлюють мудрість, честь, ніжність, зворушливість, а інші – емансиповані соратниці своїх чоловіків у боротьбі з ворогом.

Роль жінок у психологізації видатних постатей – досить цікаве явище в історичній прозі, однак майже не досліджене. Багатий матеріал романів про козацтво дає можливість вивчати означену проблему в подальших наукових розвідках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Добровольський С. Карасунський Кут : Історичний роман / Спиридон Добровольський. – К. : Радянський письменник, 1968. – 232 с.

2. Добровольський С. Очаківський розмир: Історичний роман / Спиридон Добровольський. — К. : Дніпро, 1968. — 411 с.
3. Лазорський М. Гетьман Кирило Розумовський: Роман-хроніка 18 віку / Микола Лазорський. — Мюнхен : Дніпрова хвиля, 1961. — 752 с.
4. Ле І. Хмельницький: Історичний роман: у 3 кн. — Кн. 2 / Іван Ле // Твори : у 7 т. — Т. 5. — К. : Дніпро, 1983. — 415 с.
5. Ле І. Хмельницький: Історичний роман : у 3 кн. — Кн. 3 / Іван Ле // Твори : у 7 т. — Т. 6. — К. : Дніпро, 1983. — 488 с.
6. Мушкетик Ю. Гайдамаки : Історичний роман / Юрій Мушкетик // Твори : у 5 т. — Т. 1. — К. : Дніпро, 1987. — 484 с.
7. Мушкетик Ю. Історія — гіркіша за полин / Юрій Мушкетик // Літературна Україна. — 1997. — 12 червня. — С. 2.
8. Панч П. Гомоніла Україна : Роман / Петро Панч // Твори : у 6 т. — Т. 4. — К. : Дніпро, 1982. — 525 с.
9. Поліщук Я. Естетика міфу і міфологічний горизонт раннього українського модернізму : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. д-ра філол. н.: спец. 10.01.06 — теорія літератури / Я. О. Поліщук; НАН України. Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. — К., 2000. — 32 с.
10. Рибак Н. Переяславська рада : Роман : у 2 ч. — Ч. 1 / Натан Рибак // Твори: у 5 т. — Т. 1. — К. : Дніпро, 1981. — 669 с.
11. Сиротюк М. Побратався сокіл : Роман / Микола Сиротюк. — К. : Дніпро, 1965. — 337 с.

УДК 821.161.1-311.6.09

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗА РОМАНОМ О.ФОРШ «ОДЯГНЕНІ В КАМІНЬ» У КОНТЕКСТІ ДОКУМЕНТАЛІЗМУ ТА ВИМИСЛУ

Дудніков М. О., к. філол. н., доцент

*Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

У статті аналізується перший радянський історичний роман О. Д. Форш «Одягнені в камінь». Досліджується специфіка використання художніх засобів у сфері документалізму й вимислу, які сприяють художньому відтворенню унікальних історичних особистостей зі своєрідною («радикальною») мораллю.

Ключові слова: документалізм, вимисел, моральний імператив, історична особистість, психологічне вмотивування.

Дудников Н. А. СПЕЦИФИКА ВОССОЗДАНИЯ ИСТОРИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В РОМАНЕ О. Д. ФОРШ «ОДЕТЫ КАМНЕМ» В КОНТЕКСТЕ ДОКУМЕНТАЛИЗМА И ВЫМЫСЛА / Криворожский педагогический институт Государственного высшего учебного заведения «Криворожский национальный университет», Украина.

В статье анализируется первый советский исторический роман О. Д. Форш «Одеды камнем». Исследуется специфика использования художественных средств в русле документализма и вымысла, способствующих художественному воссозданию уникальных исторических личностей со своеобразной («радикальной») моралью.

Ключевые слова: документализм, вымысел, нравственный императив, историческая личность, психологическое мотивирование.

Dudnikov N. THE SPECIFICITY OF RECONSTRUCTION OF HISTORIC FIGURE IN THE NOVEL "DRESSED IN A STONE" OF O. FORSH IN THE CONTEXT OF DOCUMENTALITY AND FICTION / Kryvyi Rih Pedagogical University of State Higher Educational Institution "Kryvyi Rih National University", Ukraine

It is analyzed the first Soviet historical novel "Dressed in a stone" by O. Forsh in this article. It is investigated specificity of usage art methods in sphere of documentalism and fiction, promoting an art reconstruction of unique historic figures with original ("radical") morals.

Key words: documentalism, fiction, moral imperative, historical figure, psychological motivation.

У першому історичному романі О. Д. Форш (1873 – 1961) «Одягнені в камінь» (1924-1925) було використано історико-біографічні матеріали про загадкового в'язня-революціонера Михайла Степановича Бейдемана, 1861 року заарештованого і без суду й слідства ув'язненого в Петропавлівському рабеліні на двадцять років. Захоплюючий сюжет роману, якому властивий напружений психологізм, розмаїття проблемних рядів,